

KÖTÖDÉSÜNK NÉPÜNKHÖZ ÉS SZÜLŐFÖLDÜNKHÖZ

A szülőföldhöz és néphez való kötődés az egyén vagy a közösség életében az önmeghatározás sarkpontjaként az autentikus létezés feltétele. Az önmagát és létének értelmét kereső egyén, a világban helyét meghatározni kívánó közösség nem kerülheti meg a szülőföldhöz és a néphez fűződő viszonyának tisztázását. A szülőföld, a rajta élő nép, a haza a személyes és „a nemzeti önazonosság megnyilatkozásának és kiteljesítésének szabadságát és keretét nyújtja, mi pedig nekik adjuk cserébe s önként értékteremtő munkánk gyümölcseit“ (Cs. Gyimesi Éva).

A személyes és nemzeti önazonosság összhangja fölöslegessé teszi az identitás kérdésének boncolgatását, a kötődés gondolatának hangsúlyozását. A „szerencsés“ nemzetek példája ezt igazolja. Ahol viszont a személyes és nemzeti önazonosság tudatát és e tudatot meghatározó értékeket sorozatos vagy állandó veszély, támadás fenyegeti, ott a kérdés időről-időre aktuálissá, tisztázása, ébrentartása létfeltétellé, a megmaradás garanciájává válik. Ezt a „szerencsétlenebb“ nemzetek példája igazolja. És itt elsősorban a közép-kelet-európai nemzetekre, ezen belül a magyarságra, és — még jobban szűkítve a kört — magunkra, erdélyi magyarokra kell gondolnunk.

A kisebbségi létre ébredés pillanatában megfogalmazott és mindmáig ható transzilvanista ideológiának lényeges eleme a szülőföldhöz és néphez való kötődés eszméje. Hangsúlyozása a két világháború közötti években a szó szoros értelmében létfeltétele az itteni magyarságnak. Az eszme fegyverré válik a felelősségtudattal író értelmiségiek tollán, közösségkövácsló, hitet és erőt adó fegyverré az együttmaradásért és megmaradásért vívott harcban. Röpiratok, előadások, író—olvasó találkozók központi gondolata volt kezdetben a kötődés és az ebből egyenesen következő helybenmaradás és helytállás erkölcsi parancsa. Az évtizedek során azonban egyre inkább költészetünk metaforikusan, magánbeszélgetéseink ködösítetten megfogalmazott tárgyává vált.

Ma, amikor a probléma feltevése — sajnálatos módon — újra időszerű, és amikor — egyelőre — még nyíltan beszélhetünk róla, számot kell vetnünk a kérdéskör néhány olyan vetületével, melyeknek tudatosítása az általánosnak mondható érzelmi megközelítés helyett racionálisabb megvilágításban mutatja a jelenséget.

A kötődés erkölcsi parancsának több évtizedes, gyakran kényszerű ismétlése — különösen az irodalomban — sztereotípiákat, frázisszerű megfogalmazásokat eredményezett melyek ma már egyre ritkábban

Amikor a szülőföldhöz és a néphez való viszonyunk tisztázását a „menni“ vagy „maradni“, „sunyítani“ vagy „cselekedni“, „hallgatni“ vagy „szólni“ dilemmák teszik időszerűvé, ilyen mélységig kellene leásni. Ki alakult-e a számomra annyira fontos kötődés és értékcsere köztem és egy olyan közösség közt, melynek nyelve, szokásai, kulturális hagyományai, életritmusa, érzelemvilága tőlem idegen? Tudok-e értékteremtő munkát végezni a közösséggel szemben érzett felelősségtudat nélkül? Nyugodtnak és teljes értékűnek mondhatom-e az életem, ha hiányzik belőle az otthonosság érzésének megmagyarázhatatlan és körülírhatatlan boldogsága, ha a világ birtokbavételében és a magam, értékeim megmutatásában nem támaszkodhatom a legtökéletesebb eszközre, az anyanyelvre?

Minden egyéni életre érvényes válasz nincs ezekre a kérdésekre. Elhangzott már, hogy önmagát és létének értelmét keresve ki-ki maga kell hogy feleletet találjon rájuk, és megtalálva azt, döntsön. Nem külső hatásoknak, differenciálatlan normáknak engedelmeskedve, hanem szabad választás eredményeképpen. A döntés — bármilyen irányban történjen is — hitelesnek csak így mondható.

Befejezőképpen térjünk vissza ahhoz a gondolathoz, hogy a minket szülőföldünkkel és népünkkel összekötő kapocs az életünket, személyiségünket alakító és gazdagító kötődések, viszonyok közül az egyik legfontosabb. Ha létezik ez a kapocs, itthon vagyunk a világban, az otthonosság biztonságérzete pedig értékteremtő munkánk feltétele. Ha érezzük ezt a kötést, életünk kettős szolgálat: az emberiség és annak egy szűkebb közössége iránt érzett felelősségtudat irányította feladatvállalás egyszerre.

Voltak korok, melyek hazafiságeszményüket az áldozat mércéjével s annak is legnagyobbikával, az életáldozattal mérték. De mert az igazi heroizmust tragikus helyzetek szülik, a mi hazafiságunknak nem hősiességben, hanem munkában kell testet öltenie.

VARGHA JENŐ LÁSZLÓ

AZ EGZISZTENCIALISTA IHLETETTSÉGŰ PSZICHOLÓGIAI IRÁNYZATOK

Századunk első felében két fő irányzat, két nagy iskola uralta a pszichológiai gondolkodást: a viselkedéslélektan (behaviorizmus) és a pszichoanalízis. Ezek napjainkban is erőteljes hatást gyakorolnak a pszi-

csengnek a hitelesség erejével. A helybenmaradás érzelmi és erkölcsi te-
lítettsgű értékjelképeit éppen az a korosztály fogadja kételkedve, vagy
utasítja el, melytől nemzetiségi létünk jövője függne: az ifjúság. Úgy
gondolom, hogy e jelenség oka nemcsak az érzelmes frázisok elutasító,
új esztétikai ízlés és értékrend kialakulása, nem is csak generációs kon-
fliktus, mely ez esetben az idősebb nemzedék eszméinek dacos elvetését
jelentené, hanem a fiatalságnak az a jogos igénye, hogy a szabadság él-
ményét megélve választhasson.

Az „Eredj, ha tudsz...” hamis választási lehetőség, ál-alternatíva,
hiszen éppen a felkínált elutasítást várja el, s ha valaki nem ezt teszi,
a becsületével játszik, az áruló bélyegét ragasztják rá. Mert a kötődés
parancsa etikai normává szigorodott, s a közösség gyakran türelmetlenül
és differenciálatlanul ítélkezik. Szabadnak pedig csak akkor érezheti ma-
gát az egyén, ha a felkínált alternatívák valamelyike mellett úgy dönt-
het, hogy sem belső saját értékrendszerének megtagadásától, sem külső
erők büntetésétől, egy közösség erkölcsi ítéletétől például, nem kell tar-
tania.

A kötődés kérdését elsősorban az egyén problémájaként vizsgálva,
feltehető a kérdés: vajon az annyira óhajtott személyes, belső szabadság,
mely nélkül nincs ép emberi személyiség és a szülőföldhöz, néphez való
ragaszkodás kizárja egymást? Ellenkezőleg. Ismételjük meg Cs. Gyimesi
Éva bevezetőnkben idézett szavait: a szülőföld „a személyes és a nem-
zeti önazonosság megnyilatkozásának és kiteljesítésének szabadságát és
keretét nyújtja. És tegyük hozzá: akarnunk, tudnunk kell élni e kerettel.

A fiatalság a szenvedélyes bizonyosságok és a kapkodó bizonytalan-
ságok kora egyszerre. A bizonytalanság termékenyebb. Ha kételkedés
nélkül, irracionális vonzalomnak vagy külső tekintélynek engedelm-
kedve fogadunk el egy eszmét, kiszolgáltatottan állunk az esetleges tá-
madások vagy csalódások előtt. Ha megfontolás nélkül utasítjuk el
ugyanazt az eszmét magunktól, emberi teljességünk szenvedhet csorbát.

A „ki vagyok én“, „hol a helyem a világban, az emberek között“,
„van-e, és mi a célja életemnek“ jellegű kérdések a gondolkodó, életét
felelősségtudattal alakító ember számára megkerülhetetlenek. Az önmeg-
határozáshoz pedig túl kell lépni a személyes lét kereteit. A kötődés fel-
tétele — ha paradoxálisan hangzik is — ilyen értelemben a nyitottság,
az embernek az a képessége, hogy kifele, környezetére, társaira, a vi-
lággra figyel, hogy kint találja meg az értékeket, melyek az ő sze-
mélyes világát szebbé tehetik, és amelyeket alakítva, gazdagítva, életét
értelmesnek, hasznosnak tudhatja.

Ha ez a nyitottság Isten felé irányul, hitnek nevezzük, ha a másik
ember felé, szeretetnek vagy szerelemnek, ha a szülőföld és a nép fele,
hazafias érzésnek. De nevezzük akárhogy, a kötődés szükséglet, az em-
bernek mint társas lénynek nembeli meghatározója. És minél több fele
irányul, a személyiség annál gazdagabb lesz.